

SZAKDOLGOZAT

**ÜSZTÖKE AISA
MÉNESGAZDA**

KESZTHELY

2023

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Ménészgazda szak

**A Magyar lovassport és azon belül a lovastusa szakág
bemutatása**

Belső konzulens: Dr. Bartos Ádám

Külső konzulens: Bokodi Nóra

Készítette: Üsztöke Aisa

NEPTUN kód: IQJTMU

Nappali tagozatos

KESZTHELY

2023

Tartalom

BEVEZETŐ	4
LOVASSPORT KIALAKULÁSA	6
LOVASSPORT FEJLŐDÉSE	7
LOVASSPORTOK BEMUTATÁSA	8
DÍJLOVAGLÁS:.....	8
DÍJUGRATÁS	10
LOVASTORNA	11
LOVASPÓLÓ	12
LOVASÍJÁSZAT	13
FOGATHAJTÁS	13
GALOPP VERSENY:.....	14
MI IS AZ A LOVASTUSA?	16
A VERSENYSZÁMOK ELOSZTÁSA:.....	17
PONTSZÁMÍTÁS	18
LÓ ÉS LOVASA.....	19
A LOVAK BIZTONSÁGA A SPORTBAN	20
A GIDRÁN FAJTA BEMUTATÁSA	23
MILITARY LÓ KIKÉPTÉSE	25
HÍRESEBB SZAKEMBEREK ÉS SPORTOLOK	27
OLIMPIKONOK ÉS BAJNOKOK.....	27
ZÁRÓ GONDOLATAIM	28
ÖSSZEFOGLALÓ	30
FORRÁSOK	31

BEVEZETŐ

A téma választásomat, az befolyásolta, hogy mindig is szerettem volna a lovas versenysportban kipróbálni magam. Sajnos ez nem jött össze, ami nem azt jelenti, hogy nem is fog, de a vonzalmam megmarad mindig. Habár vannak fenntartásaim és véleményem a mai szabályozási rendszerről és a legfőképpen a lovak megfelelő jólétével kapcsolatban.

A lovassport nagy hagyományokkal rendelkezik és sok sikeres versenylovat tudhat magáénak. A katonaságnak nagy szerepe volt a lovassportok kialakulásában. A lovastusa gyökerei innen eredeztethetőek.

Azért választottam a Lovastusát, mert ez az a szakág ahol a legtöbb változtatásra lenne szükség a lovak érdekében. A versenyeken a versenyzők sokszor elvakultan viselkednek lovaikkal és sokszor nem azt a bánásmódot nyújtják nekik, amit megérdemelnének. Emellett sokszor nem elég, hogy túl hajtják őket, még doppingoláson is rajta lehet kapni némelyik lótartót.

Fontos szempontnak tartom a lovak igényeinek megfelelő helyek kialakítását, hiszen ne felejtjük, hogy előtünk szabadon kószálhattak, a mai világba pedig sokszor szembejön velünk olyan hír, hogy milyen borzasztó körülmények közül mentettek ki lovakat.

A ló mentális egészsége ugyan olyan fontos mint a fizikai állapota, sajnos ezt sok versenyző nem helyezi előtérbe és nem is gondolná, hogy az elvárt eredményt pont ezért nem teljesíti.

Tudom, hogy ez nem egyik pillanatról a másikra megy, mert több évtizedes hagyományt és rendszert kell reformálni.

A világ minden részéről jelentkeznek olyan szakemberek, akik változtatást sürgetnek és mindenképpen előtérbe helyezik a lovak jólétét.

Dolgozatomban bemutatom, hogy alakult ki és fejlődött a lovastusa szakág az évek során. Mi a versenyszabályzat és hogyan kell kiképezni egy military lovat.

Milyen javaslatokat tettek csoportok a lovak biztonsága érdekében és milyen előre lépések történtek a versenyek biztonsága érdekében.

Kutatásom során sokszor olvastam, hogy az állatvédők és több szervezet is azért küzd, hogy ezt a sportágat végleg betiltsák.

Úgy gondolom, hogy azok akik a sportág ellen vannak, sok mindenben igazuk van, mert igenis, itt az idő, hogy tegyünk valamit mi is a lovainkért, hiszen ők egész életükben szolgálnak minket és itt állnak mellettünk.

Természetesen nem gondolom azt, hogy be kellene tiltani a sportot, inkább csak kicsit nyitottabban kellene állni a Lovasszövetségnek ezekhez a javaslatokhoz.

Így a dolgozatomban próbáltam bemutatni a Lovastus olyan részeit, amiben lehet látni a szépséget, de érintettem azokat a témákat is, amik bemutatják a lovastusa azon oldalát, ami még változásra szorul.

LOVASSPORT KIALAKULÁSA

Gyökerei a régmúltba nyúlnak vissza. 1821-ig nem volt hivatalos lovas versenysport Magyarországon, de a lóval való foglalkozásnak és kiképzésnek mindig is nagy hagyománya volt, nem véletlenül tartanak bennünket lovas nemzetnek. Ugyanis a háborúk hadviselésében fontos szerepet játszó lovak és lovasok képzésében alakult ki a mai lovassport. Ezt fogta össze és támogatta Széchenyi István.

1815-ben egy angliai tanulmányútról visszatérve azt mondta, hogy három dolgot kell megtanulnunk Angliától: Gépipart az alkotmányt és a lótenyésztést. Ezért elhatározta, hogy pénzt és időt nem kímélve, támogatja a magyar lovassport fejlődését.

Széchenyi Istvánnak volt mire támaszkodnia, hiszem Magyarországon már volt hagyománya a lóval való versenyzésnek.

Kezdetben a falusi parasztok lovait a főtéren versenyeztették, eleinte csak két lovat fűtettek egyszerre, hogy össze mérjék tudásukat. A falusiak jól jártak vele, hiszen rájöttek arra, hogy a nyertes lovakat nagyobb értékben tudják továbbadni. Főleg a kisbirtokosok külön arra tenyésztettek lovakat, hogy minél eredményesebb helyen végezzenek ezeken a versenyeken.

Az első lóversenyt 1827 június 6-án rendezték meg itt Pesten, egy négynapos versenysorozat keretein belül.

Az első szám az „Elegyes futtatás” volt. Tizenegy ló indult a számban és az első helyen Széchenyi István nevelt Babieka lova végzett.

A második futamban kizárólag a nem méntulajdonos gazdák lovai indulhattak el.

A nap végén a harmadik szám a nyeretlenek versenye volt. A futamban harmincegy ló vetette össze a tudását. Az él mezőnyben végzett Suhajda György, Peles György és Bédeczky Mihály lovai.

A második nap volt a nagy díjak napja. Ebben a számban csak olyan lovak indulhattak, akik nem voltak telivérek. Az első helyen Széchenyi István Al Borak lova a második helyen Eszterházy József, Szultán nevű lova végzett.

A harmadik napon a telivérek versenye zajlott a Festetics László száz-aranyas díjáért. Az első három helyezett ló és tulajdonos neve: Jónás-Von Berennberg, Procligius- Széchenyi István, Henderskelf-Von Lichtenstein.

A negyedik, egyben utolsó napon a kisbirtokosok lovai is elindulhattak a számban.

Széchenyi István 1828-ban kiadatta a Lovakról című könyvét, ami kétségtelenül új korszakot nyitott a magyar lovas kultúra történetében. Ebben az időben szinte szégyen volt a nemeseknek a gazdagodással foglalkoznia.

„Több esztendeje nekem magamnak egy becsületes Uri ember, látván minő nagy pontossággal számolom a kiadásokat és bérteleket a' Ménes dolgában, azt mondá: 's hát ugyan a' Gróf nem szégyenlene a' lótenyésztés által nyerekedni akarni?'”

Széchenyi István azt kutatta, hogy a lótenyésztést hogyan lehetne az ország fejlődéséhez felhasználni.

Könyvében levezette, hogy hogyan teszi a versenyzés gazdaságossá a lótenyésztést. Kezdeményezését siker koronázta, hiszen csakhamar elterjedt a „lófuttatás” Magyarországon.

A magyar lóversenyzés a 19. század vége felé érte el a fénykorát, de ezt sajnos Széchenyi István már nem élhette meg.

Halála után, a magyar lóversenyzés a huszadik századra hanyatlásnak indult.

LOVASSPORT FEJLŐDÉSE

Az 1870-es években Kincsem sikerei miatt virág korát élte a magyar lovassport, Európában szintén ezekben az években kezdett el terjedni a lovaglás mint sport és időtöltés.

A 20-as évek elején kezdtek el formálódni a szövetségek és alkották meg a szabályokat és kezdték el szervezni a nemzetközi versenyeket.

Ekkor még nem voltak meg azok a szakágak, amik ma ismertek, de volt köztük tereplovaglás, díjugratás és lovaspóló.

Magyarországon 1924-ben jött létre a Magyar Lovassport Szövetség-

Ezekben az években jelentek meg a szabályok a versenyszámok és ekkor jelent meg a Military lovassport a műsorban.

1921-ben a Monarchia szétválásztása után jött létre a Magyar galopp versenysorozat.

1930-as években rohamos fejlődésnek indult a lovassport, habár a Világháború megtörte ezt.

A Világháború végezetével, 1956 után kezdett újra vissza térni a lovassport.

LOVASSPORTOK BEMUTATÁSA

Azok a lovassportok minősülnek és tartoznak bele a repertoárba, amit a Nemzeti Lovas Szövetség szervez és irányít.

Ide tartozik a: díjlovaglás, díjugratás, lovastorna, lovaspóló, lovastusa, lovasíjászat és a fogathajtás.

DÍJLOVAGLÁS:

A díjlovaglás minden lovassport alapja, ezért is szokták a lovassportok „királynőjének” nevezni.

Az évek alatt fokozatosan fejlődött, addig amíg el nem érte a mai alakját.

Célja a ló és lovas mozgásának és fegyelmezettségének harmonikus képzése.

A sportág angol neve a Dressage, a franciáktól eredő szó, mely jelenthet edzést, képzést vagy akár idomítást is.

A sport története régre nyúlik vissza, ugyanis már időszámításunk előtt is foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy miként tudják elérni a ló és lovas közti együttműködést.

Ebben az időkből fontos volt a harcok megvívásában, hogy a kapcsolat ló és lovasa között minél erősebb legyen.

Hiszen a háborúkban a ló úgy is segíthetett a lovasának, hogy parancsra ugrott vagy éppen ágaskodott, ha a helyzet azt megkívánta.

Ezek alapja az idomítás volt.

1532-ben meg alakult az első lovasiskola Nápolyban.

A gyakorlatok elsajátítása nem csak a háborúkban játszottak nagy szerepet, hanem az emberek szórakoztatásában is.

Eleinte csak férfiak vehettek részt, de 1733 után már a nők is betehették lábukat ezekbe a lovasiskolákba.

A barokk korban elkezdtek bemutatókat szervezni és egy idő után a fejedelmi udvarokban rendezett ünnepségek egy idő után elképzelhetetlenné váltak a lovasbemutatók nélkül.

Ezek a bemutatók ma is megtekinthetők a Spanyol Lovasiskolában és betekintést nyújtanak az akkori előadásokba.

A díjlovas versenyek XIV. Lajos korában kezdődtek el.

Az előírt feladatokat két féle méretű díjlovas négyszögben mutatják meg a versenyzők.

Kis méretű négyszög: 20x40m, Nagy méretű négyszög: 20x60m

Fontos, hogy a pálya körbe kerített legyen és betűkkel meglegyen jelölve azok a pontok, amik segítenek a lovas tájékozódásában és a feladat helyes végrehajtásában.

Jelenleg a díjlovaglás leglátványosabb része, amikor a ló és a lovasa zene kíséretében mutatják be a feladatokat, ez a Zenés Kűr.

A feladatokat 3-5 tagú versenybírószám értékeli egy 1-10 terjedő skálán, néhol még megjegyzéseket is tesznek az egyes feladatokra.

Bírálati szempontnak számítanak a jármódok tisztasága, lovas ülése illetve befolyása és segítségek a lóval szemben.

Ha lovas hibát vét a feladatok közben a bíró csengőszóval hívja fel rá a figyelmet.

Ezeket a hibákat hibapontokkal és kizárással értékelik.

Néhány feladat, amit a díjlovas programokban megszoktak jelenni:

- Alapjármódok (lépés, ügetés, vágta)
- Átmenetek, hátralépések
- Passzázs(sapanyol ügetés)
- Piaff (helyben ügetés)
- Ugrásváltások

Minden verseny előtt a verseny szervezői közzé teszik, hogy az adott kategóriában milyen feladatokat kell bemutatni.

A versenyen nem csak a programmal szemben vannak szigorú szabályok, hanem a lovas öltözkéivel kapcsolatban is.

Lovasok öltözeke: Frakk, fehér kesztyű, cylinder, sarkantyú, pálcahasználat.

DÍJUGRATÁS

A díjugratás a lovassportok közül a legismeretesebb és a leglátványosabb.

Alapjai a vadász és tereplovaglásra vezethetők vissza.

Nyugat Európában a XIX. században fontos volt a vadászatban a lovak megfelelő képessége, mivel sokszor kellett természetes akadályoka megugraniuk.

Az első versenyeket 19. században Londonban, Dublinban, Párizsban és Bécsben rendezték meg.

Az elején kizárólag a lovas stílust értékelték, aztán ez idővel változott és fokozatosan egyre több szabályt vezettek be és egyre hangsúlyosabbá vált a lovak ugróképessége is.

1912-ben Olimpiai sportággá vált, de az elején elég zavarosak voltak a szabályok, amíg 1921-ben a FEI megalakulásával egységesítették őket.

FEI megalakulásával megindult a mai modern díjugratás.

A díjugratás célja a rögzítetlen akadályokból álló pálya lelovaglása.

Fontos szempont a ló és a lovas kapcsolata és elengedhetetlen a ló ugróképessége.

A versenynapokon több kategóriában lehet indulni.

A pályák fokozatos nehezedésével, az akadályok magasságai is változik.

Az akadályokat számokkal látják el, (az összetett ugrásokat még betűkkel is megszokták jelölni) jobb oldalon piros, baloldalon fehér zászlóval jelölik az ugrásokat, hogy melyik irányból kell megugratni őket.

A versenyzők célja, hogy minél kevesebb idő alatt, minél kevesebb akadály leverésével teljesítsék a pályát.

Hibapont jár az akadályok leveréséért, az ellenszegülésért, a pályatévesztéséért és a lóról esésért.

Azok a résztvevők, akik hibátlan pályát teljesítenek, összevetésben kell részt venniük, ahol már a gyorsaság is számít.

Az a páros nyeri a futamot, akik a leggyorsabban és a legkevesebb hibaponttal teljesítik a pályát.

Több díjugrató versenyszám létezik, ilyenek például:

- Kétfázisos versenyek
- Stílusversenyek
- Hibaidős versenyek
- Vadászugratás
- Pontgyűjtő verseny
- Szimultán ugratás

Fontosabb szabályok a díjugartó versenyeken:

- Az akadályokat sorrendben és a megadott alapidőn belül kell teljesíteniük
- Az indulást csengőszó jelzi
- Az akadályok leveréséért 4 hibapont jár
- Ha rombolás történik, akkor 6 másodperc kerül felszámolásra.

A mai eredményeket összevetve a legeredményesebb országok közé tartozik: Németország, Franciaország és Hollandia.

LOVASTORNA

A lovastornáról készült legrégebbi tárgyi emlékek a görög olimpiai játékok idejéből maradtak fent. A sportág elnevezése a Latin eredetű volitare szóból ered, jelentése: röpködni.

Szerepet játszott a lovas katonaságban, ezek a gimnasztikai gyakorlatok fejlesztették a katonák ügyességét és egyensúlyérzékét.

A mai modern lovastorna nemzetközileg elismert sportággá nőtte ki magát.

Főleg gyerekek űzik ezt a sportot, akik futószáron lépő vagy vágózó lovon mutatják be egyénileg vagy csoportosan a gyakorlatokat.

A versenyeken egy bemutató kötelező és szabadon választott gyakorlatokból áll.

Fontos a megfelelő ló kiválasztása, ugyanis a lónak nyugodtan kell egyenletes tempóban futószáron vágózni a gyakorlat végrehajtásáig.

A gyerekek eleinte talajon és a mű ló segítségével sajátítják el a feladatokat és csak ezután mehetnek igazi lóra.

Lovastornához használt felszerelések: Hosszú ostor, voltige heveder, kikötőszár.

LOVASPÓLÓ

A lovaspólót már időszámításunk előtt játszották.

Perzsából indult a sportág, később meghódította Ázsiát, főként Kínát és Japánt.

1850 körül Indiába állomásozó angol tisztek fedezték fel a modern kor számára.

Az első klubjukat 1869-ben alapították és innentől kezdve hódítani kezdett a világban.

Európában és Magyarországon a II. Világháborút megelőzően űzték.

Az első hazai lovaspóló klubbot 1895-ben alapította Andrassy Géza.

Általában kifejezetten erre a célra tenyésztett lovakkal játszik.

A játékot nagy részben szabadtéren, 4 fős csapatok játszik.

Az időtartalma 4 vagy 6 perces részekből állnak.

A pálya 300 yard hosszú és 200 yard széles.

A labdát egy 130 cm-es műanyag vagy bambuszütővel kell az ellenfél kapujába juttatni.

A játékban minden gól után térfél cserére kerül sor.

Vannak fedett pályás versenyek is az erre a célra kifejlesztett arénákban tartják meg őket.

Előnyei, hogy nem függ az időjárástól illetve látványosabb a nézők számára is.

A játék során kötelező védőfelszerelés használniuk a játékosoknak, illetve a lovak lábáról elengedhetetlen a fásli.

Szabályos keretek között megengedett az ellenfél lóval és testtel történő leszorítása.

A mai eredményeket össze vetve a legjobbnak az Argentínai lovak és lovasai bizonyulnak.

LOVASÍJÁSZAT

A lovasíjászat az Ázsia nomád népekhez vezethető vissza.

Legismertebb alkalmazói a Szkíták, Hunok, Magyarok, Mongolok voltak.

A lovasíjászat sokkal inkább nevezhető harcművészetnek, mint sportágnak.

Napjainkban a világon csak Magyarországon és Erdélyben van ennek hagyománya.

A lényege az, hogy egy 100 méteres pályán vágtaiba íjjal kell célba találniuk a versenyzőknek.

A futamok körülbelül 16 másodpercig tartanak és egy verseny 3x3 futamból áll.

Sajnos napjainkban már nem maradtak fent klasszikus sztyepei lovasíjászok, de sokat köszönhetünk Kassai Lajosnak, aki újra felvirágoztatta ezt a tudományt.

Minden évben a Nemzetközi Lovasíjász Szövetség a sportágon belül négy verseny sorozatot rendez meg.

A Nemzetközi Lovasíjász Szövetség versenyrendszerében három féle versenytípust különböztetünk meg.

A Koreai stílus egy dinamikus vágatából történő gyors sorozatlövés leadása.

A Lengyel stílus egy általuk kidolgozott terepverseny.

A Magyar stílust egy kimagasló tudás, kifinomult stílus és gyors sorozatlövés jellemzi.

FOGATHAJTÁS

A fogathajtás ősidőkre tekint vissza, ugyanis a régebbi századokba a fogatolt jármű volt az egyetlen eszköz amivel szállítani vagy utazni lehetett.

A fogathajtás mint sport hazánkban az 1960-as évek körül lépett a köztudatba.

1968-ban megtartották az első Országos Bajnokságot, és 1970-ben hivatalosan is bekerült a sportágak közé a fogathajtás.

Az első hivatalos Európa Bajnokságot pedig Budapesten rendezték meg 1971-ben.

Hazánkban a fogathajtás egyik legnagyobb hazai alakja Pettkó-Szandtner Tibor volt.

Több siker történettel is büszkélkedhet Magyarország a fogathajtás világában.

Itt megemlíteném Lázár Vilmost, aki a világ legeredményesebb kettesfogathajtója és Lázár Zoltánt, aki 2004-ben elnyerte a világbajnoki címet.

Általában a fogathajtó versenyek 3 részre vannak osztva: díj, maraton és akadályhajtás.

Ezek a versenyek a lovastusához hasonlóan épülnek fel.

Régebben kötelező versenyszámnak számított a kocsik bemutatása, amikor is a bírók bírálták a kocsit és a szerszámok állapotát, a lovak patkolását, hajtók öltözkését, de ez mára már nem kötelező.

Több formában szokták ezeket a versenyeket lebonyolítani, vannak egy, kettő és háromnapos versenyek is, de elő szokott fordulni, hogy szerveznek fedett pályás versenyeket is.

A pontozást egy öt tagú versenybíróság végzi.

A verseny alatt büntető pontokat is lehet szerezni, ha ellenszegülés történik vagy program tévesztésnél.

A versenyeken egyes, kettes vagy akár négyesfogat hajtásban tudnak elindulni a résztvevők.

A sportban a legismertebb a magyar és az angol stílus.

A magyar stílus jellemzői, hogy a hajtók magyaros ruhában jelennek meg a versenyen, lovaik felszerelése pedig a szügyhám

Az angol stílus jellemzői, hogy a hajtók tradicionális öltözkében jelennek meg a versenyen, a lovaik felszerelése pedig a szakhám, más nevén kumet hám.

GALOPP VERSENY:

A galopp verseny onnan kapta az elnevezést, hogy a galopp szó nem más mint a lovak leggyorsabb vágója.

A versenyeken főként angol telivérek vesznek részt, de főként Ázsiában még angol telivérekkel is találkozhatunk a pályán.

A szakágnak három típusát különböztetjük meg:

- A leggyakoribbak a síkversenyek, ahol is különböző távú pályán, 2 éves lovak mérik össze tudásukat.
- A gátversenynél a lovaknál már akadályokat is teljesíteniük kell, egy 4800m-es pályán.

- A harmadik típusa, pedig az akadályverseny, ahol szintén akadályokat kell teljesíteni, annyi különbséggel, hogy itt már nagyobbak és szélesebbek az akadályok.

Híresebb külföldi versenyek közé tartozik az: Epsoni Derby, Kentucky Derby és a Royal Ascot.

A Magyar Derby is bele tartozik az évben megrendezett három legnagyobb verseny közé. 1921 óta rendezik meg ezt a versenyt hazánkban.

A galopp versenyzés hazai meghonosítói Széchenyi István és Wesselényi Miklós volt.

Magyarország is büszkélkedhet, hiszen több kimagaslóan teljesítő lovat tenyésztettek és indították el versenyeken.

Itt megemlítenék két lovat is.

Kincsem egész pályafutása alatt 54 versenyen indult el és ebből 54-et meg is nyert.

De ne felejtsük el Imperialt, aki a 20 században Magyarország legeredményesebb lova volt, 25 versenyből 20-at nyert meg. (Dr. Pongrácz, Dr.Bokor, Dr.Bartos, & Dr.Gulyás, 2010)

MI IS AZ A LOVASTUSA?

A következő lovas verseny szakág, ami meghonosodott Magyarországon, a lovastus vagy másnéven military.

Számomra ez azért izgalmas szakág, mert sok támadás éri az állatvédők részéről.

De mielőtt részletesen foglalkoznék ezzel a témával, lássuk, hogy mi is az a lovastusa.

A lovastusa kezdeteihez vissza kell mennünk a 18. századi Poroszországba, ahol is kifejlődött a „Champagne” lovaglás iskolája. Katona lovak kiképzése volt a céljuk.

Az iskola törekedett az engedelmesség, a gyorsaság és a terepbiztos lovak kerüljenek ki.

Az első versenyt 1864-ben rendezték meg Dublinba.

A következő években folyamatosan csiszoltak a szabályzaton.

A military elnevezés 1905-ben Brüsszelben a katonák részére kiírt versenyből alakult ki, ugyanis az volta verseny neve, hogy Military International.

Ezek után 1912-ben hivatalosan is bekerült az Olimpiai sportágak közé.

11 ország versenyzői mérték össze tudásukat, és a versenyen csak katona tisztek vettek részt.

A terepszakaszon a versenyzőknek 60 km-t kellett 4 óra alatt megtenniük, a crossra 15 perc állt a rendelkezésükre.

Az 1960-as római olimpián a táv összesen 34,6 km volt.

Az A és a C szakasz 20 km volt, a steeple pálya 3600 méter a cross pedig 8100 méteres volt.

A XX. században a terepviszonyok változtatása miatt 10 perc kötelező pihenőt rendeltek el, az előnye az volt, hogy így az utolsó szakaszt gyorsabban lehetett megtenni.

Maga a military lovas verseny három szakaszból áll: díjlovaglás, díjugratás és a terepverseny.

A lovastusa a legkeményebb versenyszám a lovassportok világában. A versenyszámok három egymást követő napra vannak szétosztva, (bár mostanában divatosak lettek egy egynapos versenyek is) és a lovasnak ugyan azzal a lóval kell indulnia mind a három számban. (Endrődy, 1959) (Wikipédia, 2010) (Dr. Pongrácz, Dr.Bokor, Dr.Bartos, & Dr.Gulyás, 2010)

A VERSENYSZÁMOK ELOSZTÁSA:

1.nap:

- Az első napra szokták rakni a díjlovaglást.
- A lovasok a díjlovagló négyszögben mutatják be a programjukat.
- A párosnak ez egy idomítottsági vizsga, ahol be kell mutatni a ló és a lovas közötti harmóniát.

2.nap:

- A második napon rendezik meg a lovastusa legnehezebb részét, a több szakaszból álló terepversenyt.
- A lovaknak különböző jármódba teljesítik a pálya egyes szakaszait.
- A terepversenynek van egy olyan szakasza, ahol a versenyzőknek a természet által kialakított vagy ahhoz hasonló akadályokat kell átugraniuk.
- Ezt a szakaszt két féle képen is lehet teljesíteni.
- Van egy gyors, de nehezebb és egy lassú, de könnyebb útvonal.
- A terepszakaszok A,B,C és D betűvel vannak egymástól elkülönítve.
- A és C szakaszon ügetésben kell megtenni egy 10-16km-es távolságot.
- A B szakaszon vágtaúgrásba kell sövénytokos ugrásokat teljesíteniük a versenyzőknek.
- A D szakasz a cross pálya, melynek távja 5-7km, a pályán 120 cm magas akadályok vannak elhelyezve.
- A biztonság érdekében minden lovasnak kötelező kobakot és gerincvédőt hordania.
- A védő felszerelésen kívül minden lovas tart magánál egy orvosi kártyát is, amire minden fontos egészségügyi információ rá van írva.

3.nap:

- A harmadik, egyben utolsó napon rendezik meg a díjugratást.
- Ugyan azon szabályok vonatkoznak a versenyre, mint a díjugratásban.
- A versenyzőknek egy 500-600m hosszú pályán kell max. 125cm-es akadályokat átugratniuk.
- Ebben a számban a ló ugrókéességét, idomítottságát és lovagol hatóságát veszik figyelembe.

PONTSZÁMÍTÁS

A lovastusában minden szakasznak külön pontszámítási rendszere van.

DÍJLOVAGLÁS:

- Az előző fejezetben leírtak alapján bírálják a díjlovaglást
- Összesen 100 pont lehet a maximum pontszám a versenyszámban.
- A hibapontokat úgy kapják meg a versenyzők, ha a kapott pontszámot kivonjuk a 100-ból és megszorozzuk 1,5-el.

TEREPLOVAGLÁS:

- Az ellenszegülésnél is több fajta hibapontot össze lehet gyűjteni.
- Az első 20 hibaponttal értékelik, a másodiknál ez az összeg duplázódik, a harmadiknál már kizárás jár.
- Akadályok rongálása esetén a 21 hibapont jár.
- Kizárást von maga után a lóról esés vagy akár a loval való bukás is.
- Időhatás átlépése esetén, ha meghaladja az alapidő kétszeresét akkor kizárással büntetik a lovast.

DÍJUGRATÁS:

- Hibapontok járnak a versenyzőnek az engedelmesség megtagadásáért, az alapidő túllépéséért és az akadályok leveréséért is.

LÓ ÉS LOVASA

A ló s az ember közötti kapcsolat már évezredek óta kialakult.

A ló azon élőlények egyike, akinek az emberiség rengeteg mindent köszönhet.

„Az ember mindenkori legnemesebb hódítása a ló”- Conte de Buffon

A lovak és az ember közti kapcsolat az idők során elválaszthatatlan kötelékké fejlődött. Az ember befolyásolta a ló fejlődését és a tenyésztés szereplője lett történelmünknek. (Dr. Bartos Ádám és Bartosné Bányai Adél, Lovasok.hu)

A lovak végig kísérik az emberiséget történelme folyamán.

A kerék feltalálása lehetővé tette, hogy elterjedjenek .

Talán a legfontosabb szerepük a hadászatban volt. Attila és a hunok sosem lettek volna képesek a lovaik nélkül meggyengíteni a birodalmat.

De e mellett a ló a művészeti ágakat is megihlette. Xenofon ie.400-ban megírja híres művét a Lovaglás művészetét, ami a mai napi használható a lovaglás alapjai elsajátításában.

Később a lovagi tornák, a keresztes hadjáratok lovak nélkül lehetetlenek lettek volna.

Mivel a ló az ember közvetlen közelében élt, együtt végezték a napi teendőiket, ezért elkerülhetetlen volt, hogy kialakuljon egy személyes kommunikáción alapuló kapcsolat ló és lovasa között.

Az már mindenki számára ismert tény, hogy a ló társas lény. Ha nem fajtársai között talál kapcsolatot, akkor az embert tiszteli meg ezzel.

A lovak hatalmas intelligenciával rendelkeznek. Képesek visszaemlékezni a korábbi tapasztalataikra.

Átélik az érzelmi állapotokat, fájdalmat, félelmet, szomorúságot, haragot, szerelmet.

Hosszútávú memóriájuk miatt képesek bárholnan hazatalálni.

Színlátásuk is van, habár a látásuk nem tartozik a jók közé.

Kifejezik érzéseiket, jeleket közvetítenek. Ha ezeket a jeleket nem észleljük, akkor erőteljesebben, akár rúgással jelzi.

Nem hangos állat, de sokféleképpen használja a hangját. Nyerít, horkant, visít, prüsszöl.

A lóval való kapcsolatteremtést soha nem szabad erőltetni. Lágyan, finoman, nyugodtan, de következetesen kell felé közeledni.

Durván, akár ütésekkel, nem szabad közelíteni hozzá hiszen bőre érzékenysége és finom lelke miatt, emlékezetébe vésődhet.

A hangos beszéd is ártalmas lehet, hiszen a fülük, hallásuk nagyon érzékeny és ezért ezt ők hangosabbnak hallják.

Nagyon fontos a dicséret és a következetesség.

Ha kapcsolódsz a lóval, legyen az munka vagy kikapcsolódás, végig figyelni kell a lóra, hiszen már a szívverése is árulkodó lehet, ha nem érzi jól magát.

Szereti a testi érintést, sőt fontos számára, hiszen egy öleléssel visszajelzi az ember a ló iránti szeretetet.

A lovaglás közben a gondolataid és érzéseid hatnak a lóra és, ez befolyásolja a teljesítményét is. A mentális állapota lehet a gyengébb eredmény oka.

A lovaglás egy olyan két fél által létre jött összhang, ahol a folyamatos kommunikáció elengedhetetlen.

Fontos azoknak a technikáknak az elsajátítása, ahol felismerjük és kezelni tudjuk az érzéseinket, melyek hatással lehetnek a lovunkra. A legfontosabb pedig, hogy figyeljük a lovunk testbeszédét, hiszen onnan tudhatjuk meg mit szeretne elmondani vagy éppen megmutatni nekünk.

A LOVAK BIZTONSÁGA A SPORTBAN

Ez a téma nem csak a lovastusát érinti, hanem az egész lovas világban egy aktuális téma.

Igaz, az Olimpiai sportágak közül magasan a legveszélyesebb szám a lovastusa.

Az elmúlt 10 évben 16 lovas és 69 ló vesztette életét a versenyek során.

Felmerül a kérdés a számokat nézve, hogy akkor miért is űzik az emberek ezt a sportot?

Angliai egyetemek által végzett kutatások szerint, 749.534 start adatait elemezték és a végeredmény azt mutatta ki, hogy ebből a számból 2.633 verseny végződött bukással.

A sportág biztonsága, egy sokat vitatott dolog, nem csak a lovasra, de a lóra nézve is.

Mint már ez előző fejezetben említettem a lovastusa egy három számból álló sportág, amiben a legveszélyesebb szakasz a tereplovaglás.

A kockázat benne, hogy a lovasoknak nagy sebességgel kell fix akadályokat teljesítenie.

Sajnos nem ritka ebben a sportban, hogy baleset történik a pályán, de súlyosabb probléma, hogy akár ezek végzetesen is alakulhatnak.

A FEI statisztikái kimutatták, hogy minden 63. start bukással végződik.

A lovastusa szakágban az 1999-es év egy gyászos időszak volt, ugyanis ebben az évben 5 kiváló lovas vesztette életét.

Ezek után a FEI úgy döntött, hogy megalapítja Nemzetközi Lovastusa Biztonsági Bizottságot.

Az alapító tagok között ott volt David O'Connor is, aki Olimpiai aranyérmes Lovastusázó és e-mellett szóvivője a balesetmegelőzés fontosságának.

Sokat köszönhet neki a sportág, hiszen részvétele óta sokat javult a biztonság terén.

„Ahogy mindig a ló jóléte az elsődleges. Kéz a kézben jár egymással, hogy ha a lovak bukásait minimalizáljuk, az ember is kisebb veszélynek van kitéve. Ha éberek vagyunk a lóval kapcsolatban, a rizikó csökken”-ezt nyilatkozta David O'Conner.

Az Nemzeti Lovastusa Biztonság Bizottságnak a célja az volt, hogy minél több biztonsági intézkedést vezessenek be.

Az évek során kitaláltak egy olyan technológiát, ami nagy előrelépés volt a biztonság növelése érdekében.

A Frangible Technolgy-egy olyan módszer, ami elősegíti azt, hogy a fix akadályok megugrásakor ha bizonyos rúgás hatására az akadály szétesik, így megelőzhetők a balesetek egy része.

Egyre többen kezdték el vizsgálni, hogy milyen okai lehetnek ezeknek a baleseteknek és mit tehetnek azért, hogy csökkentsék őket.

Az eredmények pedig azt mutatták, hogy a férfi lovasok sokkal gyakrabban esnek le lovaikról, mint a női lovasok és az idősebb versenyzők pedig kevesebbszer, mint a fiatalabbak.

A lovakkal kapcsolatban is készítettek felméréseket, amikben azt látszódott, hogy azok a lovak, akik 15-21 nap után tértek vissza a pályára, köztük kevesebb baleset történt mint a kevesebb pihenő napot tartó lovak esetében.

A 2021-es Olimpián történtek után, egy francia csoport egy 72 oldalas javaslatokból álló dokumentumot adott ki, amiben javaslataikkal a lovak jólétét szeretnék javítani.

A céljuk az, hogy „hiánypótló szabályokat hozzanak a lovak jólétének érdekében, vagy már a meglévőkön szigorítsanak”-Lovasok.hu, Merényi Kincső

Sok mindenről szó esik, de érinti pl.: a doppingról, az etikus lovaglásról vagy akár olvashatunk arról is, hogy egyes felszereléseket betilttassanak.

Néhány javaslat:

- 7 javaslat: A túl szorosra húzott orrszíjak és álladzóláncok elleni szabályzásokat fejleszteni kell.
- 15 javaslat: Limitálják az engedélyezett pálcahasználatot versenyszámonként pedig két alkalomra. Az ennél többszöri használat szankciókat, vagy egyenesen diszkvalifikációt vonjon maga után.
- 29 javaslat: Vérzés legkisebb jelére azonnal szakítsák meg a lovaglást, és a lovast a verseny további részéről diszkvalifikálják.

A dokumentum ezeken kívül szót ejt a sarkantyúk használatának szabályozásáról, a boxok méretéről és az etetést is érinti néhány pontban.

Sokan úgy gondolják, hogy a FEI sokszor félre néz, ha etikátlanság történik valamilyen sportágon belül.

E-mellett az utóbbi években az állatvédők is folyamatos kritikával illetik a sportágat, hiszen úgy gondolják, hogy ezek a versenysorozatok és az edzések károsítják és túl terhelik a lovak szervezetét, ezért azt követelik, hogy mihamarabb betiltsák a lovastusát.

Egyre többen állatkínzásnak tartják.

Erre válaszolva azok az emberek, akik a lovastusa mellett állnak, azt mondják, hogy a FEI szabályzatának megfelelően minden verseny előre helyezi a lovak és lovasaik biztonságát.

Ugyanis a versenyeken állatorvosok vizsgálják meg a lovakat két alkalommal és a sérült vagy a nem megfelelő állapotban lévő lovat nem engedik tovább versenyezni.

Mindenesetre ha mihamarabb nem történik változás, akár komolyabb szankciók is nap világot láthatnak. (Merényi, 2023)

A GIDRÁN FAJTA BEMUTATÁSA

A Gidrán fajta 1816-ban lépett be a történelemben, amikor is Fechtig báró megvásárolta Egyiptomban a Gidrán Senior nevű arab telivért.

Bábolnán vették tenyésztésbe és 6 csikót hozott a világra.

1840-ben kezdtek áttérni arra, hogy a méneseket származás szerint kellene csoportosítani, hogy elkerüljék a rokontenyésztés veszélyét.

Elkezdték angol telivérekkel keresztezni a fajtát, hogy javítsanak a teljesítmény értékükön.

A Gidrán a XX. század elejére egy jól lovagolható huszár lóvá nőtte ki magát.

1920-ban a fajta állomány mélyrepülésbe kezdett, ugyan is a románok megszállásával 98 lóból 74-et elvittek magukkal.

Ezután a csapás után a fajta 1944-re még csak 90-re bővítette vissza magát.

A világháborúk között a tenyésztők elhagyták a fajtából az angol telivér vérvonalat és kisbéri félvéreket és arab telivéreket kezdtek inkább alkalmazni.

A Gidrán fajta egyik különlegessége, hogy csak sárga színű létezik belőle. Marmagassága 155-180cm között van.

Ahhoz, hogy a fajtába tartozzon egy ló meg kell felelnie bizonyos feltételeknek, ilyen pl.: csak sárga színben fordul elő és minimum 4 generáción keresztül kell igazolni, hogy bizonyosan gidrán fajtába tartozik az egyed.

„Tömeges testfelépítésű, középnehéz háta fajta. Feje testtömegével arányos nagyságú, középmagasan tűzött, egyenes profilvonalú. Nyaka középmagasan illesztett, közepesen hosszú. Marja kifejezett, hosszan hátbanyúló, elég jól izmolt. Háta és ágyéka szintén közepesen hosszú, szügye széles, jól izmolt, mellkasa többé-kevésbé mély, dongás. Az angol-arab hatás ellenére erős csontozatú, lábszerkezete túlnyomórészt szabályos, de durva lábszerkezeti hibáktól mentes.”-
Forrás: Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület, Állami Ménesgazdaság Szilvásvár

A fajta remekel a lovasportok világában, főleg a military és díjugratásban ér el rendkívüli eredményeket.

Az 1928-as Olimpión Elliot megszerezte a díjugratás aranyérmét, majd Bíbor Gidrán felállította a világrekordot a távolugrásban, igaz nem volt hivatalos, de akkor is egy szép teljesítmény.

De meg kell említenem ,hogy nem csak ebben a két sportágban ért el eredményeket a fajta, hanem 1992-ben magyar bajnoki címet nyert fogathajtásban.

Románia és Bulgária kisebb ménesekkel rendelkezik, így fontos, hogy megpróbálják fenntartani a fajra tisztaságát.

Igaz a fajta sokszor hányatatott sorson ment keresztül, de a végére tökéletes sport lóvá nőtte ki magát a gidrán fajta.

Sajnos a mai napig veszélyeztetett fajta és az egész világon csupán pár száz egyed létezik.

(Tyr, 2023)

MILITARY LÓ KIKÉPTÉSE

A military lovak képzése egy eléggé összetett dolog, ugyan is a lovakat nem csak egy versenyszámban kell teljesíteniük, hanem 3 különböző ágban kell megmutatni, hogy mit tudnak.

Alkatukban eltérnek azoktól a lovaktól, akiket általában látni szoktunk a díjlovas és a díjugrató versenyeken.

Tulajdonságaik közé tartozik, hogy rendkívül szívós és kitartóak, e-mellett jó vágózó és ugró képességekkel rendelkeznek.

Ezek a tulajdonságok mind nagyon fontosak a versenyek folyamán, de semmit nem érnek, ha nincs meg a megfelelő bizalom ló és a lovasa között.

Sokszor a pályák úgy vannak kialakítva, hogy némelyik akadályt alig lehet jól belátni, így hát nagyon fontos, hogy olyan lovat válasszunk magunk mellé, aki nem retten meg ezektől a feladatoktól.

1959-ben Endrődy Ágoston kiadta könyvét, aminek a címe: A military ló kiképzése.

A könyv három fontos szakaszra osztja a napi teendőket, amiket el kell végezni az idomítás alatt álló lovon.

Minden nap történnie kell idomítómunkának, ugró és terepgyakorlatoknak és fejleszteni kell az iramot illetve izommunkának is történnie kell.

4 hónap szükséges mire a ló rendezettsége kialakul.

Heti megosztásban, 2 nap idomítómunka, 2 vagy 3 nap ugratás és 1 vagy 2 nap terep munka szükséges.

A kiképzett ugró ló, 4-5 hét pihenés után kezdi meg a munkát.

Karácsonyig ismétlődő feladatokat végeznek és ez idő alatt nem szabad ugratni.

Karácsony után kezdődik az ugratás, heti 3 nappal.

A kora tavasz időszakában, 2 nap idomító munka, 2 nap ugró munka, 1 nap pálya és 1 nap terep munka zajlik.

A gimnasztikai gyakorlatok továbbra is fontosak, ugrások, kombinációk és árkok ugratása, az ősszel elsajátított terepmunka felfrissítése.

Az első versenyek kora tavasszal kezdődnek és kb. 8-10 nap.

Ilyenkor az edzésmunka olyan gyakorlatok végzéséből áll amellyel teljes kontroll alatt tudjuk tartani a lovat.

Késő tavasszal májusban szintén még edző versenyek vannak , ebben az időszakban csikó kantásor idomító munka folyik a rendezettség helyreállítására és a díjlovagló program felfrissítése zajlik.

A versenyek időszakában könnyű gimnasztikai gyakorlatok és pihenés zajlik. (Endrődy, 1959)

HÍRESEBB SZAKEMBEREK ÉS SPORTOLOK

Az első személy akit szeretnék megemlíteni az Endrődy Ágoston, akinek megadatott, hogy Olimpián vegyen részt.

Ezen kívül Angliában ő volt az Olimpiai válogatott edzője, akik aztán 1956-ban elnyerték az első helyezést.

1959-ben kiadott könyve a military lovak képzéséről szól és a mai napig segítséget nyújt a lovasok számára.

A következő fontos személy a military világban Török László, aki a mellett, hogy a Rádiházi Kabala Ménes vezetője volt, sokat tett azért, hogy újra felvirágoztassa a sportágot. Egykori alapító tagja volt a Zala Megyei Lovasszövetségnek.

Tuska Pál az egyike volt azoknak az embereknek, akik a lovas élet meghatározó tagjai voltak. Olimpikon, többszörös magyar bajnok, lótenyésztő és lovastanár szerepeket töltött be a mindennapokban.

Több szövetségben a vezetői pozíciót töltötte be, mint pl.: a Magyar Lovassport Szövetségben vagy a Lovastusa szakágban.

Egy érdekesség, hogy 2021-ben elnyerte a „Kiváló Lovas Család” elismerést, amit egy gála keretein belül adnak át.

OLIMPIKONOK ÉS BAJNOKOK

Szerencsésnek mondható hiszen több sportolónak is megadatott, hogy kijuthasson az Olimpiára.

Néhányan közülük: Suti István, Sós Attila, Tuska Pál.

Érdekes azt látni, hogy régi bajnokaink utódai versenyeznek és most nekik szurkolunk.

Mint pl.: Krucsó Ferenc fia Szabolcs, aki most az egyik kedvence a nézőknek.

A legnagyobb hazai sikert Cseresznyés László, Gróznér István és Horváth Zoltán hozta el 1980-as Olimpián, ahol is a negyedik helyezéssel távoztak.

De emellett sok eredményeink voltak az évek során.

Kezdjük 1927-ben amikor is Grafi Frigyes a harmadik hellyel távozott Luzernből.

A legújabb eredményeket Kaizinger Balázs szerzi Cloverrel, a páros kétszeres magyar bajnok. (Reiner, 1978) (Hajdu, 2022)

ZÁRÓ GONDOLATAIM

Hosszú utat járt be a verseny sport az elmúlt évtizedek során.

A történelem viharjait is túl élte, de azt elmondhatjuk, hogy a Magyarok számára a lovas sport az egy történelmi hagyomány.

Mindig is fontos, volt a magyarok számára a lóval való foglalkozás, a lovak szeretete.

Széchenyi István és a magyar nemesek összefogása példa értékű a világtörténelemben is.

Világra szóló sikereket értek el a magyar lovak, Kincsem, Overdose, Imperial a jelképei volt a magyar öntudatnak.

Amikor ezek a lovak nagy sikereket értek el a versenyeken, a magyarok mentális egészsége kimutathatóan nőtt, mert a nemzeti öntudat mindig is fontos volt a magyarok életébe és a lovak ezt testesítették meg győzelmeikkel

A lovastusa az egy nagyon komplex verseny sorozat, nem csak egy szakágban kell teljesíteni.

A képzés versenyorientált ezért sokszor megfélemedeznek arról, hogy a lónak is van lelke és ő is egy érző lény.

A világ változik, az emberek egyre tudatosabban fordulnak az állatok felé és már nem csak önmaguk fontosak ebben a kapcsolatban, hanem az állat igényei is, ezért sok kritika éri a lovastusát, mivel sokan állatkínzásnak tartják.

Az biztos, hogy a világ változásával változnia kell a lovassportok szabályrendszerének, az edzéseknek és figyelembe kéne venni a lovak jólétét.

Mivel a ló egy nagyon érzékeny állat, ezért a mentális egészsége ugyan annyit nyom alattba, mint a fizikai állapota.

Tehát a versenyeken mind a két állapot, a mentális és a fizikai is ugyan annyira fontos.

Figyelembe kell venni a ló tulajdonságait és szükségleteit, akár a takarmányozásban, akár az életterük kialakításában.

Azt is figyelembe kell venni, hogy a ló egy társas lény ezért kapcsolatot keres vagy a fajtársaiban, ha meg fajtársai nincsenek akkor, az emberben fogja keresni.

Nagyon fontosnak tartom a ló és lovasa közti kommunikációt, habár következetesen határt kell szabadon a lovaknak, de ezen a határon belül szabadon mozoghatnak és biztonságba érzik magukat.

A bőrük érzékenysége miatt szükségük van az érintésekre és akár örökre elraktározzák magukban.

Különösen a verseny lovaknál, fontos, hogy minél nyugodtabban és türelmesen érintsük vagy közelítsük őket meg.

A lovastusa szakágat éri a legtöbb támadás, úgyhogy úgy gondoltam, hogy ebbe a témába szeretném magam jobban bele ásni.

Amikor elkezdtem a dolgozatom írását, az a kérdés merült fel benne, hogy vajon tényleg ennyire veszélyes ez a sportág, hogy ennyien ellenzik és szeretnék ha a sportág megszűnne?

Egyre több olyan kutatást és cikket olvastam, amik elkezdtek arról meggyőzni, hogy igenis változtatást igényel a sportág.

Nem gondolom, hogy olyan drasztikus döntést kellene bevezetni, ami azt eredményezi, hogy be kellene szüntetni, de mindenképpen új alapokra kell helyezni a lovassportot.

Ha még sem következik be változtatás én úgy gondolom, hogy a sportág el fogja veszteni az emberek érdeklődését és egyre nagyobb tömeget fog magára haragítani.

Ne a pénz legyen a fontos a verseny sportban, hanem, hogy a versenyt a ló és a lovas is ugyan annyira élvezze és ez által tudjanak jó eredményeket hozni.

ÖSSZEFOGLALÓ

A szakdolgozatomat támája a Magyar lovassport és azon belül a lovastusa szakág bemutatása.

A lovassport kialakulásánál foglalkoztam Széchenyi István szerepével, valamint a sport történelmi előzményeivel, hogy hogyan fejlődött a lovassport és alakult ki a mai rendszer.

Ezután bemutatom, hogy milyen szakágai vannak a lovas versenysportnak. A lovassport céljait, fontosabb szabályait és a szakágai jellemzőit.

Majd legfőbb témámmal a lovastusával folytattam a dolgozatomat. A lovastusa kialakulásától kezdtem, foglalkoztam a lovastusa szabályrendszerével.

Foglalkoztam a ló és lovas kapcsolatával, a ló személyiségével és hogy hogyan tudnak jobb eredményeket elérni az ember és a ló kommunikációja révén.

Fontosnak tartottam beszélni a lovak biztonságáról és a mai ló jólléti problémákról.

Megemlítem, hogy milyen vélemények és ítéletek alá esik ma a lovastusa a világon.

Beszéltem a sportág hazai képviselőiről és a fontosabb elért eredményeket a szakágban.

Javaslatokat fogalmaztam meg a dolgozatom végén, hogy a jövőben, hogyan lehetne reformálni ezt a szakágat, annak érdekében, hogy a lovak olyan körülmények között lehessenek, ami a legjobb számukra.

Az volt a dolgozatommal a célom, hogy rá világítsak, arra a fontos dologra, hogy nem söpörhetjük szőnyeg alá azokat a változtatni való dolgokat, amiket meg kell tennünk a lovak érdekében.

Igenis helyezzük most előtérbe a lovakat és ne az eredményeket, hiszen ha a lovunk nincs jó lelki állapotba akkor eredményeket se várhatunk tőle.

FORRÁSOK

Internet1:

<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1aKPKPF0AycLRDrzkkAK8QSegQB8F2wok>
(2023.04.14)

Internet2: <https://georgikon.hu/tanszekek/takarmany/TAMOPLoteny/ch03s05.html>
(2023.04.14)

Internet3: https://hu.wikipedia.org/wiki/Lovastusa#L%C3%B3_%C3%A9s_lovasa
(2023.04.25)

Internet4: <http://vsetup.dijugratis.hu/htmltree/feiszab.pdf> (2023.04.26)

Internet5: [https://www.lovasok.hu/loetologia/jelentos-tulajdonsagok-es-erzelmi-allapot-loval-
valo-erintkezes-javitasahoz/](https://www.lovasok.hu/loetologia/jelentos-tulajdonsagok-es-erzelmi-allapot-loval-
valo-erintkezes-javitasahoz/) (2023.04.26)

Internet6: [http://military.lovasszovetseg.hu/wp-content/uploads/2022/02/2022.-FEI-
Lovastusa-Szabalyzat.pdf](http://military.lovasszovetseg.hu/wp-content/uploads/2022/02/2022.-FEI-
Lovastusa-Szabalyzat.pdf) (2023.04.27)

Internet7: <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/lofajtak/magyar-lofajtak/gidran-8521/>
(2023.04.28)

Internet8: [https://riderline.hu/magazin/2020/kaizinger-balazs-nemetorszagban-szerzett-ertekes-
helyezest](https://riderline.hu/magazin/2020/kaizinger-balazs-nemetorszagban-szerzett-ertekes-
helyezest) (2023.04.28)

Internet9: [https://halasmedia.hu/rovatok/sport/tuskaek-kivalo-lovas-csalad-
elismerese#:~:text=Tuska%20P%C3%A1l%20a%20csal%C3%A1d%C5%91%20a%20ma
gyar%20lovas%20%C3%A9let,%C3%A9s%20a%20Lovastusa%20Szak%C3%A1gban%20t
%C3%B6lt%C3%B6tt%20be%20vezet%C5%91%20funkci%C3%B3kat](https://halasmedia.hu/rovatok/sport/tuskaek-kivalo-lovas-csalad-
elismerese#:~:text=Tuska%20P%C3%A1l%20a%20csal%C3%A1d%C5%91%20a%20ma
gyar%20lovas%20%C3%A9let,%C3%A9s%20a%20Lovastusa%20Szak%C3%A1gban%20t
%C3%B6lt%C3%B6tt%20be%20vezet%C5%91%20funkci%C3%B3kat) (2023.04.26)

Internet10: [http://lovasszovetseg.hu/2020/03/03/a-magyar-lovassport-szovetseg-idei-
kituntetettjei/](http://lovasszovetseg.hu/2020/03/03/a-magyar-lovassport-szovetseg-idei-
kituntetettjei/) (2023.04.15)

Internet11: [https://www.lovasok.hu/loetologia/jelentos-tulajdonsagok-es-erzelmi-allapot-loval-
valo-erintkezes-javitasahoz/](https://www.lovasok.hu/loetologia/jelentos-tulajdonsagok-es-erzelmi-allapot-loval-
valo-erintkezes-javitasahoz/) (2023.04.11)

Internet12: https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9chenyi_Istv%C3%A1n (2023.04.10)

Internet13: [https://hu.wikipedia.org/wiki/L%C3%B3verseny_\(Magyarorsz%C3%A1g\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/L%C3%B3verseny_(Magyarorsz%C3%A1g))
(2023.04.10)

Internet14: <https://muhely.bme.hu/?p=4814> (2023.04.10)

Papír alapú források:

Endrődy Ágoston, Military ló kiképzése, Adj esélyt a lovadnak (1959)

Dr. Pongácz László, Lóerő(2007)

Némethy Bertalan, Díjugratás(2007)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: USZTÖKE AISA
A Hallgató Neptun kódja: 1QJTMU
A dolgozat címe: A MAGYAR LOVASSPORT ÉS AZON BELÜL A LOVASTUSA BEHATÁSA
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: TAKARMÁNYOZÁSTANI ÉS TAKARMÁNYOZÁS ÉLETTANI

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitóri rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 08 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Üsztöke Aisa (hallgató Neptun azonosítója: IQJTMU) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Keszthely, 2023. április 28.

Dr. Bartos Ádám
Belső konzulens